

opusdei.org

Un sermó dels que fan època "Memòria ingènua"

Llibre escrit per Alfons Balcells Gorina (1915-2002), publicat per l'editorial La Formiga d'Or.

10/01/2011

I sort que vaig marxar. Perquè el sermó d'aquell dia als membres de la Congregació va ser una peça oratòria de les que posen els cabells de punta. No va comentar el text de sant Pau, sinó l'evangelí, el del blat i el jull. Com que hi havia molta gent, i el

contingut fou tan fora de l'habitual, l'esquema de l'homilia l'he pogut reconstruir, en les línies generals, procurant posar-hi totes les garanties de fiabilitat. Per exemple, al Santiago, el meu germà, li va causar tanta impressió que el recorda gairebé sencer de memòria. Fins i tot hi ha gent, com ara Llorenç Gomis, que, sense haver-hi estat, esmenta els fets en les seves memòries, pel rebombori que van causar.

«Amb el Regne del cel passa com amb un home que havia sembrat bona llavor al seu camp... però a la nit, mentre tothom dormia, vingué el seu enemic, sembrà jull enmig del blat, i se n'anà». Va començar dient que tots els presents pertanyien a una associació multisecular, la de les congregacions marianes, que havia dut quantitat de sants als altars, com sant Estanislau de Kostka, sant Carles Borromeo, sant Francesc de Sales, sant Joan Baptista de la Salle... i que

havia donat uns fruits de servei a l'Església indiscutibles. Milions de congregants arreu del món eren la garantia de la bondat d'aquella llavor, sembrada per sants. Havien estat membres de les congregacions molts Papes, i desenes de cardenals, i emperadors i reis, i prínceps, generals, científics i artistes. I màrtirs: més de quatre-cents directors de congregacions marianes i 12.000 congregants, va dir, havien mort assassinats a la guerra.

A continuació, afirmà que passaven coses molt greus a la Congregació, aquells dies. Havien vingut uns desconeguts, que volien pescar en predi d'altri. Potser alguns dels presents s'havien deixat entabanar per la propaganda d'una associació que, tot i que ell no tenia prou elements de judici per saber-ho del cert, segons les seves informacions no estava aprovada ni pel sant Pare ni pel Bisbe. Podien caure en una

heretgia, com allò de la visionària de Banyoles.

(La “visionària de Banyoles” a la qual es referia el pare Vergés, era Magdalena Aulina i Saulina, fundadora d’una institució femenina el naixement de la qual esdevingué polèmic. Era una bona dona. En aquells moments, però, la titllaven de posseïda pel dimoni en determinats ambients religiosos, possiblement per la seva energia i independència de criteris. Li havien posat injustament un capell d’il·luminada i perillosa. Sembla que per prudència pastoral, més que per dades objectives, el bisbat de Girona havia decidit investigar el cas, i aquella decisió fou la causa del desfermament de noves parleries. Pocs anys després, encara sota el pontificat del papa Pius XII, la fundació de la mare Magdalena, que moriria l’any 56, fou solemnement aprovada com a “Institut secular de

cooperadores parroquials”, i faria una important tasca apostòlica, beneïda per la jerarquia catòlica.)

Explicà el pare Vergés que aquella gent, els de l'associació il·legal, deien que eren cristians, i potser ho semblaven, però que calia anar amb compte, ja que no n'hi havia, de noves espiritualitats: Crist era el de sempre, no podia canviar. Crist estava clavat a la creu i per tant, calia desconfiar d'una creu sense el Crist. El llibre dels cristians, deia, és l'Evangelí, i només l'Evangelí. I ara circulava un llibre amb molts nous a la portada, que tenia nou-centes noranta-nou màximes i que només amb dues més ja serien “les mil-i-una”. Preguntà si algú creia que hi hagués una virtut nova que es digués “sant desvergonyiment”. Doncs bé, segons aquell llibre sí que era una virtut. Des de quan, el desvergonyiment és una virtut?, demanava.

Va afirmar que li constava positivament que hi havia gent de la Congregació ficada en allò, que els ho havia preguntat, i que l’hi havien negat. Digué que aquella gent parlaven de “vocació”, i com podia ser vocació, si eren uns jovenets sense cap distintiu? Amb americana i corbata, al carrer, amb llibertat per anar a tot arreu i per ficar-se en qualsevol ambient, volien tenir vocació? Si els capellans i els religiosos tenien la tonsura, i a més portaven la sotana, i estaven subjectes a un horari, i tenien una disciplina, i encara i així, n’hi havia alguns que penjaven els hàbits, o que queien en l’heretgia...

Finalment, recordà l’article vint-i-vuit de les Constitucions de les congregacions marianes: «essent absolutament necessari per al sosteniment i l’ulterior desenvolupament de les múltiples obres que fa la Congregació, que els

congregants li prestin el més eficaç concurs i li consagrin totes les energies del seu zel, d'acord amb la pròpia professió i estat, es prohibeix als congregants numeraris i aspirants l'ingrés en qualsevol altra associació similar, o de semblants fins a les que en l'ordre religiós, social, científic, literari i artístic es realitzen al si de la Congregació i a les seves seccions i acadèmies». I afegí que, responsable com era de la seva formació, tots els congregants que anaven pel local del carrer Balmes 62, principal dreta, pertanguessin o no a l'associació de la qual parlava, quedaven expulsats de la Congregació, de manera definitiva. I alertà encara que, si continuava el proselitisme, hi hauria “corrida de toros”.

I aquí s'acabà el sermó.

Tots els presents es miraven, els uns als altres, sorpresos,

indescriptiblement desconcertats. Hi hagué mirades inquisitorials. Es repetia, en certa manera, l'escena del cenacle de Jerusalem, quan Jesús va anunciar que un dels presents l'havia de trair, i tots els deixebles preguntaven: «Qui és, Senyor? No seré jo, per ventura?»

Quan vaig conèixer el contingut del sermó, em vaig espantar molt, és clar. Però de seguida vaig començar a veure que alguna cosa no rutllava. Per què no m'havien dit res, abans, sobre tot allò? Si n'haguéssim parlat, moltes d'aquelles perplexitats que manifestava el pare Vergés, amb tota la seva bona fe –no vaig dubtar mai de la seva honradesa– em sembla que s'haurien desfet. No era ben bé ell qui deia aquelles coses. Algú el devia haver ensibornat, convencent-lo que era inútil dialogar amb “nosaltres”. I, al capdavall, era cert que el pis estava al meu nom, i allò semblava ser la mare dels ous de tot

aquell enrenou, però també d'allò en podia donar raó.

Si n'haguéssim parlat, li hauria dit que era cert, que el Papa no havia aprovat l'Opus Dei: encara trigaria dos anys més, la primera aprovació pontifícia. I, de moment, el bisbe de Barcelona tampoc no havia dit res públicament. L'Opus Dei era, aleshores, un cos en formació, amb el coneixement dels bisbes, certament, ja que aquesta era sempre la primera gestió que feia mossèn Escrivà quan viatjava a qualsevol indret: anava a veure el bisbe i li demanava el vistiplau per fer la seva labor, després d'explicar-li què era l'Opus Dei i què pretenia. De quina altra manera es podia fer? Fins que no hi hagués més gent, i no es demostrés la bonesa de la tasca que es feia, no es podia pretendre una aprovació pública i general, i menys del sant Pare...

Li hauria dit que el bisbe de Madrid, del qual depenia mossèn Escrivà, sí que coneixia bé l'Opus Dei, i se l'estimava. De fet, estava preparant un decret d'aprovació diocesana, que efectivament es publicà al cap d'un mes, el 19 de març.

(Alguns han escrit que l'acte famós de la Congregació va ser el mes d'abril, però en aquest cas el pare Vergés no hauria pogut retreure a l'Opus Dei que no tenia cap aprovació, com va fer, ja que fou el mes de març que el bisbe de Madrid va fer públic el seu suport oficial a l'Opus Dei –potser, fins i tot, l'expedient laudatori que va posar en marxa el bisbe Eijo y Garay es va accelerar per les notícies que arribaven de Barcelona.)

Jo li hauria reconegut que *Camino* tenia, efectivament, 999 paràgrafs numerats, però que cadascun d'ells era un pensament, una reflexió, una

idea, un suggeriment, una experiència, i que la majoria d'aquells consells eren simples gloses de la sagrada Escriptura. El nombre de paràgrafs no tenia cap especial significat, tret de l'explicació mística que en feia l'autor en privat, ja que com molts homes sants de la història de l'Església treia punta espiritual fins i tot de coses tan profanes com els números: el 3 era per a ell com un símbol de la Trinitat, i el 9 el feia pensar en una triple lloança a la mateixa Trinitat. El número 999 era, doncs, com un múltiple homenatge íntim a Déu Tri. (Hi ha una pregària antiga dedicada a la Trinitat de Déu, que consisteix a repetir nou vegades una lloança, composta d'exclamacions triples – *sanctus, sanctus, sanctus* ...–, i tot plegat es diu tres vegades: tres nous, doncs. I de fet, l'any 1933, el que es podria anomenar “primera edició” de *Camino* , feta amb velògraf, ja

constava justament de 333 paràgrafs o textos.)

I no es venien solts, aquells paràgrafs, sinó tots plegats, i les coses que de manera aïllada podien no quedar prou clares, s'entenien perfectament, amb bona voluntat, examinant el conjunt. Allò de la creu sense crucificat, per exemple, estava perfectament explicat al llibre.

Certament, el llibre tenia una coberta de disseny audaç per a aquells temps (era fet de l'arquitecte Miguel Fisac), tenint en compte que es tractava d'una obra d'espiritualitat, que acostumaven a tenir les tapes negres i les vores dels fulls vermelles. Duia una renglera de números “9” en vertical, un sota l'altre, de color verd sobre fons blanc trencat.

Pel que fa al “sant desvergonyiment”, li hauria explicat que no fou Escrivà el qui havia inventat aquesta mena d'expressions hiperbòliques,

freqüents a la literatura espiritual. A cap lloc del llibre es deia que el desvergonyiment fos una virtut. El que s'hi deia –i es veia prou clar només de llegir-lo– és que l'actitud cristiana d'evangelització, encara que els no creients la titllin de desvergonyiment, en realitat no ho és, i per això és sant. I és justament per distingir-la d'un mal hàbit –el desvergonyiment–, que l'autor parla d'un desvergonyiment sant, perquè s'està referint a aquell delit del cristià sense complexos, que malda perquè els que l'envolten arribin al coneixement de la veritat de Crist, respectant d'empre la seva llibertat. Li hauria recordat al pare Vergés que Jesús va animar la gent de la seva època, si ens fixem només en la literalitat de les expressions, a ser “prudents com serps”, a “enderrocar el temple” o a “agafar l'espasa”, entre altres moltes coses que escandalitzaven els que se l'escoltaven, i que fins i tot ara

podrien ser malinterpretades si no se'n conegués el context, com ha passat tantes vegades... Li hauria fet veure que també es parlava, en el llenguatge corrent, del “sant orgull” de pertànyer a una família, a una nació o a una congregació mariana, i que amb allò no es volia dir que l'orgull, vici contraposat a la humilitat, fos una virtut.

Malgrat tot, calia disculpar tot aquell gran malentès. Era la mentalitat de l'època, que és molt difícil de jutjar amb criteris d'avui. I d'altra banda, com ja he dit, estic segur que el pare Vergés va actuar de bona fe; amb precipitació, però de fet enganyat. Estic ben convençut que si hagués rebut una informació més acurada de tota la qüestió, o si hagués conegut mossèn Escrivà personalment, no hauria dit aquelles coses. N'estic segur.

Qui té boca, s'equivoca. Això és el que he pensat sempre. I el pare Vergés va tenir senzillament un mal moment, uns dies dolents. A tothom li pot passar. Va actuar de bona fe, com deia, i basant-se en informacions de gent que fins aleshores mereixien tota la seva confiança. El fet és que després va rectificar, i això és l'important. Rectificar és de savis. El pare Vergés era un sant baró, repetim-ho, que va tenir un mal dia i que després va saber fer marxa enrere, la qual cosa l'honora encara més.

Mentre continuava l'acte al carrer Casp, jo, ben desconcertat, havia anat a peu fins a la parròquia de la Concepció, al carrer Aragó, per oir la missa del diumenge que s'hi tenia a les deu o a quarts d'onze. Estava convençut que no havia fet res de dolent. M'imaginava que aquella expulsió tenia a veure amb la meva relació amb la gent del Palau, per les

coses que havia sentit les darreres setmanes. Però jo m'havia limitat a prestar el meu nom a uns amics i a un capellà, que a mi em semblava molt bon sacerdot, i amb unes idees boníssimes per a l'apostolat amb el jovent. Sabia que els bisbes, i de manera especial el de Madrid, del qual depenia el fundador de l'Opus Dei, donaven suport a la iniciativa, si més no de paraula. Sabia com parlava mossèn Escrivà d'amor i de reverència i d'obediència al sant Pare, i de servei a l'Església.

Qui l'havia entabanat, el pare Vergés, tan bo com era? Enèrgic, certament, i apassionat. Però molt bon home. Qui li havia dit què de mi? Per què, tot allò...?

En acabar la missa, vaig anar cap a casa. Continuàvem vivint al carrer Balmes 129 bis, cantonada amb Rosselló. Estava capficat en el que havia passat, i sobretot en el que

podria passar. No era cap cosa banal: les congregacions marianes eren una organització molt potent, amb milers de membres, gairebé tots de famílies molt relacionades entre elles, i amb una tradició secular que passava de pares a fills. Em preocupava sobretot com podria explicar allò als pares. Que “un Balcells”, un membre d’una família cristiana “de tota la vida”, es trobés de cop i volta forallançat d’una congregació mariana, regentada pels benemèrits pares jesuïtes, era una cosa molt forta.
